

Dragotin Kette: Poezije.

Ocenil dr. Ivan Robida.

lično opremljeni knjigi, ki nam podaje pesniško ostalino lani umrlega Dragotina Ketteja, napisal je Aškerc kratek, a primeren uvod, z biografsko skico umrlega in s kratkim pregledom pesnikove lirike. Jasno je, da v življenju vprav gimnazijo dovršivšega človeka ni najti momentov, kateri bi bili toliko važni in zanimivi, da bi jih bilo vredno podati širšemu občinstvu; jasno je pa tudi, da lirika, povzeta iz duševnega življenja še tako nadarjenega moža, ne more imeti onega trdnega stala, kakršno dajo izkušnje in doživljaji v svetu, razvoj osebnosti in nadaljnja izobrazba. Brez dvoma je bil Kette nadarjen, jako nadarjen poet — a nezavršen še in nerazvit po svojem mišljenju tako, kakor po svojih nazorih. To pa, da bi ga, kakor se je zgodilo to nedavno, vzporejali s svetovnim velikanom Goethejem ali Šekspirjem, je naravnost, da rabim najmilejši izraz — nerazsodno.

Iz večine Kettejevih pesmi veje priprosta, živahna, vesela lirika; v sonetih pa je ubral poet otožnejše strune, in če sodim prav, pisani so zadnji soneti, ko se je nagibal koncu dan. Naš pesnik ljubi naravo na moč, in kar je ustvaril slik tega žanra, so vseskozi izvrstne, pa naj nam riše večerni mrak ali prebujajoče se jutro. Slike in situacije v njegovih pesmih so jasne, brez nepotrebnih raztezanj, mnoge se odlikujejo po krepkih, značilnih orisih; brez izjem seveda ni (prim. str. 55.). V izobilju je erotiških pesmi; kakor sploh Kettejeva lirika, je tudi ljubezen njegova: brez vsake sentimentalnosti, pretežke otožnosti ali breznadejstva. O kakem globočjem čutu pa bralca pač ne prepriča nikjer in ga menda tudi prepričati ne mara. Veseleča se in vriskajoča je ljubezenska pesem njegova kakor kmetskega fanta srce, ko se vrača pojoč in vriskajoč izpod okna svoje ljubice. Tako je tudi prepletena Kettejeva pesem vseskozi z narodnim duhom, in način tega pevanja se je pesniku izvečine posrečil. Na drugi strani pa se pozna nekaterim proizvodom njegovim pravi dijaški ton — Kneippenton —, katerega ne gutira vsakdo, najmanj pa ne ondi, kjer postaja trivialen v frazi in besedi (»gorkih mi povedala«, »obabiti se«, »naj le brado obriše«, »duša golobrada« itd.). Istotako se mi vidi neumestna konjunkcija v sonetu »Zastonj« med »pridigarjem« in »brki«. Brezdvomno ni pesem frivolna, a bralca dirne jako ne-

prijetno, vsaj ne šegavo, kakor si jo je mislil pesnik. Čudna je tudi primera: »resnica (devica) . . . vitka kot v ogradi belouška«. Brr! Seveda prva rima pove vzrok. Prisiljene ujeme je opaziti sicer tudi na par drugih mestih.

Najboljši del cele zbirke reprezentujejo »soneti«, če velja vse tako nazivati, kar je urednik naslovil tako.¹⁾ Sonet je stalna pesniška forma, katere ne velja izpreminjati; če se pa izpremeni, potem seveda ni več sonet. A to je malenkost! . . . Torej soneti! Zlasti skupine »Tihe noči«, »Črne noči« in »Moj Bog« so najboljše. Občudovati je na njih gladkost jezika, dovršenost oblike. O mislitelju-Ketteju pa ne bom govoril. Gotovo je pesnik, kakor pač to izvečine vsak človek v teh letih in odnošajih dela, mnogo razmišljal in razmotrival o »svetovnem vprašanju«. In dolge, mučne noči v bolezni njegovi, noči brez spanja in počitka so pripomogle po svoje k zapletanju in izločevanju, stvarjanju in uničevanju raznih misli. Do jasnosti v svojih idejah, do kakega določenega svetovnega naziranja pa Kette ni došel. Tu se vidi Faustov vpliv, ondi nekaj drobtin s panteistične mize, tukaj zopet pozitivistično mišljenje in stremljenje. O zrelosti torej ni govora. Naj še omenim, da je sonet »Na očetovem grobu« izredno lep umotvor.

Najboljša Kettejeva pesem se mi vidi »Skozi gozd je šel«. Ako bi Kette ne napisal nobene vrste več od te balade, pokazal bi se z njo izvenrednega pesnika. Krepkost v orisbi, izvrstno fiksirana situacija, pesniško oživljena narava, in končno tako estetiško dovršeno izražena tragika — to ni, da bi se našlo vsak dan na cesti. Vredne posebne hvale so tudi: »Zapuščeni« (42), »Na poljani« (67), »Pesmica o pisarju« (21), »Romanca (23), »Pijanec« . . .

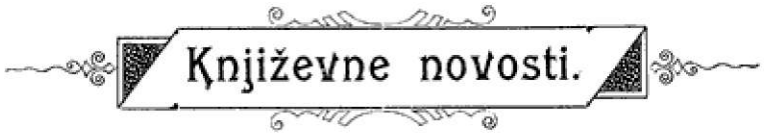
Ritem Kettejevih pesmi je vobče dobro pogojen; seveda Zupančiča v tem oziru pač ne dosega. Jezik je pesniku gladek, in oblike mu ne delajo izvečine nikjer preglavice, najmanj pa ne, kakor sem že omenil, v najtežji obliki, v sonetih.

Prezgodaj je padel v grob, škoda ga je bilo!

—•••••—

¹⁾ Moderni pesniki so izprevideli, da je tista stara, tradicionalna sonetna oblika s samimi jambi in samimi ženskimi rimami precej monotonska; zato pa se v modernih sonetih rabijo tudi troheji in gibčni daktili, z mehкими ženskimi rimami pa se vrsté tudi krepke moške rime. Vsa ta reformacija in renesansa je sonetu samo na korist, ker je postal vsled tega mnogoličnejši, živahnejši, pestrejši in — svobodnejši. Če je tudi Kette pesnil v takih modernih sonetih, je po mojem mnenju samo pokazal, da je imel fin umetniški čut in prirojen okus . . .

Aškerc.

Književne novosti.

Beneška Slovenija. Prirodnoznanjski in zgodovinski opis. Spisal S. Rutar, c. kr. gimnaz. profesor. Izdala »Slovenska Matica«. — »Slovenska zemlja«. I. del. Natisnila tiskarna Blasnikovih naslednikov v Ljubljani 1900.

Kar se tiče knjig, katere smo pred kratkim časom dobili od »Slovenske Matice« za preteklo leto, je po mojih mislih ena izmed najvažnejših zgoraj imenovana z ozirom na to, ker nam opisuje napol pozabljene beneške Slovence in njih zemljo. Prav potrebno je, da se nekoliko bolj seznanimo s svojimi brati, ki stanujejo onostran črnorumenih mejnikov. Dobro bi pa tudi bilo, da bi se ta knjiga vsestransko razširila med beneškimi Slovenci ter jih vsaj nekoliko vzbujala k večji narodni zavednosti.

Knjiga je razdeljena na dva glavna dela (zemljepisni in zgodovinski), ta pa zopet na manjše odstavke.

Prirodnoznanjski opis (str. 3.—18.) nas seznanja z velikostjo površja zemlje beneških Slovencev, potem z ondotnim gorovjem, vodovjem, geološko sestavo, podnebjem in cestami. Vidi se, da se je pisatelj potrudil, da bi čitateljem dobro orisal tisti del slovenske zemlje, kateri jim je bil dosedaj primeroma le malo znan, ali pa nič. Tako delo ni lahko, če pomislimo, da je treba večinoma zajemati gradivo iz tujih knjig, v katerih so slovenska krajevna imena jako popačena. Pisatelj mi ne bo za zlo štel, ako mu tuintam česa ne pri-trdim. Treba je pomisliti, da več oči več vidi.

Goro M. Peloso zovejo Pusti gozd. — Str. 8., v. 7. in 8.: Izmed izrazov Suovit, Suhovit in Sonovik je zadnji pravi. Namesto Nižica, Niški vrh in Nješnica naj stoji Nizka glava. — Str. 11, v. 33 in 34: Namesto Malin naj stoji Maličin potok. Kravji potok ne teče v Rezijo, pač pa v Barman.

V krajepisnem odstavku (str. 18.—54.) nas pisatelj vodi po posameznih dolinah in gorskih planotah, da bi nas seznanil z bivališči beneških Slovencev. Najprej nas pelje od Ibane, ki je blizu goriškega Mirnika, ob mejni reki Idriji navzgor proti severovzhodu, potem iz Ibane v Čedad, nato iz tega mesta v Šentlenartsko, Sovodnjiško in Nadiško dolino. Odtod ga spremljamo po gorskih planotah in presekah proti zahodu do Gumina in Pušje vasi ob Tilmentu in nato proti severu v Rezijansko dolino. Del tu omenjenega krajeписа je posnel po Trinkovem spisu, ki je bil leta 1898. natisnjen v »Dom in Svetu«. O tem se čitatelj lahko prepriča, ako primerja Rutarjev spis (— R.) in Trinkov sestavek v »Dom in Svetu« (= DS.), n. pr. R. str. 25 (DS. str. 50); R. 29 (DS. 312); R. 31 (DS. 51); R. 33 (DS. 33 in 83); R. 34 (DS. 83); R. 37 (DS. 185 in 37); R. 39 (DS. 198 in 86) i. t. d. — Rutar ima na str. 37., v. 20. letnico 1007, Trinko pa 1101 (str. 186.). — Rutar piše Arbeč (str. 15, v. 4) in tudi Rbeč (str. 97, v. 19), Trinko pa Erbeč (str. 50 in drugod). — Z ozirom na to, da prebivajo v Pušji vasi Lahí, ne pa Slovenci, je pisatelj preobširno opisal ta kraj in ondotne mumije (str. 47—49). — Namesto Humin (str. 46 in drugod) naj bi pisali po mojih mislih v pisni slovenščini Gumín. (Primerjaj str. 83., v. 5). — Namesto Ožjak (str. 52., v. 7.) ima Baudouin (СЛАВЯНСКІЙ СБОРНИКЪ, str. 238.) Osojánc, prebivalci se zovejo po njem Osojáni in pridevnik se